

Sygn. akt III AUa 915/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy M. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 lipca 2013 r. sygn. akt VII U 4013/12

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 915/13

UZASADNIENIE

M. O. 12.12.2012 r. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S., VII U 605/11 zakończonej prawomocnym wyrokiem oddalającym odwołanie ubezpieczonej. M. O. wniosła o podjęcie wypłaty zawieszony emerytury od daty jej przyznania i o wypłatę odsetek za okres od wstrzymania wypłaty emerytury, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13.11.2012 r. w sprawie K 2/12,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie skargi M. O. w zakresie żądania wypłaty świadczeń emerytalnych od dnia zawieszenia do dnia wznowienia wypłaty wraz z należnymi odsetkami, ponieważ zaskarżona decyzja została wydana w oparciu o obowiązujące w dacie jej wydania przepisy prawa.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 23.07.2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję i wznowił wypłatę emerytury od daty przyznania prawa oraz przekazał organowi rentowemu do rozpoznania żądanie wypłaty odsetek od świadczenia za okres od zawieszenia wypłaty do podjęcia wypłaty.

Sąd okręgowy rozstrzygnięcie oparł na ustaleniach, z których wynika, że M. O., ur. (...), mieszkająca na stałe w Szwecji, w sierpniu 2010 r. złożyła za pośrednictwem szwedzkiej instytucji ubezpieczeniowej wnioski o przyznanie emerytury z polskiego systemu zabezpieczenia społecznego. Organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 1.08.2010 r. wydając w tym zakresie 15.02.2011 r. trzy decyzje w przedmiocie ustalenia wysokości tego świadczenia: - decyzję nr (...), ustalającą wysokość świadczenia na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego, - decyzję nr (...), ustalającą wysokość świadczenia z uwzględnieniem łączonych okresów ubezpieczenia przebytych w Polsce i w Szwecji, przy zastosowaniu proporcji okresów ubezpieczenia w Polsce w stosunku do łączonych okresów ubezpieczenia przebytych w Polsce i w Szwecji, tzw. emerytura w wysokości proporcjonalnej, - decyzję nr (...), ustalającą wysokość świadczenia z uwzględnieniem okresów ubezpieczenia przebytych wyłącznie w Polsce, tzw. emerytura w wysokości pełnej. Przy tym emerytura ustalona od kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz tzw. emerytura w wysokości proporcjonalnej - jako świadczenia mniej korzystne - zostały zawieszona. Natomiast odnośnie tzw. emerytury w wysokości pełnej organ rentowy poinformował M. O., że o ile będzie ona kontynuowała zatrudnienie, prawo do tego świadczenia ulegnie zawieszeniu na podstawie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W odwołaniu od decyzji z 15.02.2011 r. M. O. domagała się przede wszystkim ustalenia, że w jej sytuacji nie znajduje zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS i nie zachodzą podstawy do zawieszenia wypłaty świadczenia, pomimo kontynuowania pracy na terenie Szwecji.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 5.10.2011 r. oddalono odwołanie od decyzji z 5.02.2011 r. Ponieważ ubezpieczona kontynuowała pracę w Szwecji, wypłata emerytury została zawieszona na podstawie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W maju 2012r. do polskiego organu rentowego wpłynęło zaświadczenie, z którego wynikało, że zatrudnienie w Szwecji ustało 30.04.2012 r., więc decyzją z 30.05.2012 wznowiono wypłatę emerytury od 1.05.2012 r.

Sąd okręgowy uznał zasadność skargi o wznowienie. Sąd okręgowy wskazał, że prawo do emerytury powódka nabyła na podstawie od 1.08.2010 r. W tym czasie równocześnie była zatrudniona na terenie Szwecji. Wg stanu na dzień orzekania w sprawie VII U 605/11 nie wpłynął ani do sądu, ani do organu rentowego dokument potwierdzający rozwiązanie stosunku pracy M. O. z pracodawcą, u którego była ona zatrudniona w chwili wydawania decyzji o przyznaniu emerytury. W związku z powyższym emeryturę zawieszono aż do maja 2012 r., kiedy to do organu rentowego wpłynęła informacja o ustaniu stosunku pracy 30.04.2012 r. Sąd okręgowy wskazał, że organ rentowy wydał trzy decyzje ustalające wysokości emerytury M. O. w trzech wariantach, tj. jako emerytura mieszana w wysokości pełnej, emerytura mieszana w wysokości proporcjonalnej i emerytura ustalona na podstawie zwaloryzowanego kapitału początkowego. Ponieważ emerytura ustalona w dwóch ostatnich wariantach okazała się mniej korzystna od emerytury mieszanej w wysokości pełnej, świadczenia te nie były w ogóle realizowane i podlegały zawieszeniu. Jednak zawieszenie wypłaty w tym zakresie nie pozostawało w jakimkolwiek związku z faktem kontynuowania zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy i art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a podstawą zawieszenia był art. 95 ww. ustawy, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Ponieważ realizacji podlegała emerytura mieszana w wysokości pełnej, tylko co do tego świadczenia należało rozważyć zasadność zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd okręgowy wskazał, że skarga ubezpieczonej opierała się na ustawowej podstawie wznowienia, tj. orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 401¹ k.p.c) i została wniesiona w terminie przewidzianym w art. 407 §2 k.p.c.

Natomiast co do istoty sprawy sąd okręgowy wskazał, że od 1.07.2000 r. tj. od dnia wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (było zawieszona). Przepis ten został uchylony przez art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. nr 228, poz. 1507) i od 8 stycznia 2009 r. ponownie treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku. Wyplata zawieszona emerytury odbywała się na wniosek osoby zainteresowanej (taki wniosek złożyła również ubezpieczona) i co do zasady przysługiwała do 31.12.2010 r. Od 1.01.2011r. wszedł w życie na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw - art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis art. 103a obejmował wszystkich emerytów, w tym również tych, którzy przeszli na emeryturę przed wejściem ww. przepisu w życie i stanowił, że „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego- wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury". Z brzmienia tego przepisu wynika więc, iż w odniesieniu do osób, które pozostając w zatrudnieniu nabyły prawo do emerytury w 2011 r., organ rentowy w ogóle nie podejmuje wypłaty świadczenia, jeżeli nie nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Jednakże, po rozwiązaniu umowy o pracę, osoby te mogą zatrudnić się ponownie u tego samego lub innego pracodawcy i wówczas emerytura będzie im wypłacana (ustaną przesłanki do jej zawieszenia). Mocą art. 28 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2010 r. emeryci, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1.01.2011 r. mogli świadczenie pobierać jeszcze przez 9 miesięcy od dnia wejścia w życie przedmiotowego przepisu. Sąd okręgowy zauważył, że z dniem 22.11.2012 r. art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w związku z art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1.01.2011r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, został uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. (sygn. akt K 2/12) za niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie 8.01.2009/ 31.12.2010 zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1.10. 2011 r. musiały rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą, w przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury. W świetle przytoczonej wyżej argumentacji, nie budziło wątpliwości sądu okręgowego, że M. O. należy do kategorii osób w odniesieniu do których Trybunał Konstytucyjny uznał niekonstytucyjność powołanych powyżej przepisów. Ubezpieczona nabyła i realizowała prawo do emerytury od 1.08.2010 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Tym samym uznał, że wyrok w sprawie VII U 605/11 z 5.10.2011 r. oraz decyzja w przedmiocie zawieszenia wypłaty świadczenia, wydane został na podstawie niekonstytucyjnych w ww. zakresie przepisów. Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr. 153, poz. 1227 ze zm.) i art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) we wskazanym powyżej zakresie, to przepisy te nie mogą mieć zastosowania w sprawie i muszą być pominięte przy rozstrzygnięciu.

Apelację od wyroku, w zakresie dotyczącym daty, od jakiej sąd przyznał prawo do dalszej wypłaty dotychczas zawieszona emerytury, złożył organ rentowy zarzucając naruszenie art. 28 w zw. z art. 103a ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U nr 257 poz.1726 ze m.) dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16.12.2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw poprzez przyjęcie, że przepis art.28 powołanej ustawy był niekonstytucyjny w dacie wydania zaskarżonej decyzji pomimo treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., a tym samym przyznanie ubezpieczona prawa do dalszej wypłaty emerytury od chwili jej przyznania. Organ rentowy wnioskował o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez przyznanie ubezpieczona prawa do dalszej wypłaty emerytury od 22 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Należy podkreślić, że z chwilą ogłoszenia w Dzienniku Ustaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego co do art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., jedynie potwierdzono niekonstytucyjność przyjętej przez ustawodawcę regulacji prawnej. Sąd apelacyjny wskazuje przy tym na utrwaloną linię orzecznictwa: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, tj. działają wstecz (zob. wyrok z dnia 6.04.2006r., sygn. III AUa 996/05, OSA 2008r. nr 3, str. 6, LEX nr 357749, wyrok z dnia 16.01.2013r. LEX nr 1264372; zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* istnieją co prawda wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, ale nie zachodzą one w okolicznościach sprawy. Przypadkiem wyłączenia retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w sentencji wyroku Trybunału, w której wyłącza retroaktywność w pełnym zakresie, tzn. określa jego skutki na przyszłość. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. II CSK 335/10, Biuletyn SN z 2011, nr 4, s. 8), wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest skuteczny *ex tunc*, również w takim zakresie, w jakim naruszałoby to zasadę ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). *A contrario*, w przypadku przyznanej emerytury, a ściślej przyznanego prawa do emerytury, wskutek spełniania przez ubezpieczoną wszystkich ustawowych przesłanek, według stanu prawnego obowiązującego na dzień wydania decyzji, a więc w sytuacji prawa słusznie nabytego, ochrona realizacji tego prawa, czyli wypłaty rozciąga się na cały okres. Charakterystyczny zaś przykład wyłączenia skuteczności *ex tunc* wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynikający z odroczenia utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji) nie dotyczy niniejszej sprawy, jak też nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej zatem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek retrospektywny takiego wyroku (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 31 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, nie publ.). Ustawodawca nie mógł zatem, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak ubezpieczona, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez

konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy, niewątpliwie M. O. znajduje się w kręgu beneficjentów omawianego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na treść przepisów obowiązujących w dacie nabycia prawa do emerytury, które jakkolwiek decyzją z 15.02.2011 r. zostało jej przyznane od 1.08.2010r.

Stąd też sąd apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego.